

Research Paper

Investigating the Relocation of Rural Settlements at Risk of Natural Disasters - the study of Khuzestan Province

E. Dalir¹, J. Razmi²

Received: 14 May, 2023

Accepted: 7 August, 2023

Abstract

Introduction

Spatial displacement of the population is not only a physical phenomenon, but also of view point of social, cultural, economic issues, the disconnection of their natural and emotional ties with the previous environment creates problems in adapting to the new environment and quality of life. In this regard, the current research was conducted with the aim of investigating the impact of resettlement on the quality of life through economic, social, cultural, environmental and physical indicators in the displaced villages of Khuzestan province. And in that, the settlement of 14 villages of Khuzestan province that were displaced due to natural disasters such as floods were considered. The questions raised for this purpose included: How many percent of the variance of the quality of life do the different realms of life explain? Which of the economic, social, environmental and physical indicators has the least and most positive and negative impact on the quality of life of displaced villages?

Materials and Methods

The current research is an analytical and applied research. According to the nature and purpose of the research project, information was collected by documentary method and the questionnaire was completed through questions made by the researcher. According to the information received from the Housing Foundation, the statistical population under study includes all displaced villages of Khuzestan province, which consists of the heads of households of 14 displaced villages, totaling 1816 heads of households. For this purpose, a total of 14 villages in the province were identified due to the reason of their displacement. Sampling from the statistical population was done by stratified random sampling and using proportional assignment method. First, the total number of statistical samples was estimated using Cochran's adjusted formula, then according to the

1- Corresponding Author and Instructor, Department of Geography and Urban Planning, Payam Noor University, Tehran, Iran. (dalir@pnu.ac.ir)

2- Researcher, PhD in Geography, Islamic Azad University, Najaf Abad, Iran.

population of each village, the number of samples proportional to the population of that village was determined, which included 112 household heads in total. The collected information was analyzed using regression analysis and factor analysis techniques through SPSS software to determine the true picture of the villagers' quality of life and their level of satisfaction with the displacement phenomenon.

Results and Discussion

To measure the level of satisfaction of displaced households in Khuzestan province, four domains: environment, economic factors, social and cultural factors, and physical factors were studied. The results showed that the environmental factor with the highest factor load explained about 32.65% of the variance of the quality of life of the displaced villages. The economic factor by being placed in the second rank of satisfaction determined about 15.536% of the variance of the quality of life, and the social and cultural factors also showed the third level of satisfaction among displaced villagers by expressing 10.883% of the variance for a specific reason. Finally, the physical factor has the lowest level of satisfaction of the relocated households with 8.529% of the variance of the quality of life.

Conclusions

The highest level of satisfaction in the displaced villages of Khuzestan province is related to the environmental field and the lowest level is related to the physical field. The factor analysis of the studied areas determined the level of satisfaction of the villagers on different aspects of the quality of life at an average level. In addition, comparing the results with the research background showed that in other countries, especially third world countries and developing countries, resettlement was often forced and had negative consequences in terms of social separation, employment problems and lack of access. However, resettlement in Khuzestan province is voluntary and has shown 67.6% satisfaction to achieve the studied indicators.

Keywords: Resettlement, Accidents, Factor Analysis, Khuzestan Province.

روستا و توسعه

سال ۲۶، شماره ۱۰۴، زمستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

بررسی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در معرض خطر بلایای طبیعی – مورد مطالعه استان خوزستان

اسمعیل دلیر^۱، جواد رزمی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۲/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۱۶

چکیده

جابه‌جایی فضایی جمعیت صرفاً یک پدیده کالبدی نیست؛ بلکه مسائل جدایی اجتماعی، اقتصادی، گسست پیوندهای طبیعی و عاطفی جمعیت از محیط قبلی، مشکلاتی را در سازگاری با محیط جدید و کیفیت زندگی ایجاد می‌کند. در همین راستا پژوهش حاضر درصدد بررسی تأثیر اسکان مجدد بر کیفیت زندگی از طریق شاخص‌های ابعاد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی در روستاهای جابه‌جا شده استان خوزستان است. روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و جامعه آماری شامل سرپرستان خانوار چهارده روستای جابه‌جا شده است. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته به دست آمد. نمونه‌گیری از جامعه آماری از طریق نمونه‌گیری تصادفی و از نوع طبقه‌ای بود که با استفاده از شیوه انتساب متناسب از میان ۱۸۱۶ سرپرست خانوار به تعداد ۱۱۲ نفر در سال ۱۴۰۱ تعیین شد. در نهایت داده‌ها در قالب نرم‌افزار SPSS و با استفاده از رگرسیون و تحلیل عاملی مورد پردازش قرار گرفت. نتایج نشان داد که بیشترین میزان رضایت خانوارهای جابه‌جا شده در حوزه‌های محیط زیست انسانی و کمترین رضایت در ارتباط با ساختار

(dalir@pnu.ac.ir)

۱ - نویسنده مسئول، مربی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲ - پژوهشگر، دکتری جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

کالبدی بود. بر اساس تحلیل عاملی، جابه‌جایی روستاهای واقع در معرض خطر سوانح طبیعی در بهبود کیفیت زندگی روستاییان استان خوزستان مؤثر بوده است.

کلید واژه‌ها: اسکان مجدد، سوانح طبیعی، تحلیل عاملی، استان خوزستان.

مقدمه

میزان جابه‌جایی اجباری جمعیت ناشی از برنامه‌های توسعه در سراسر جهان حدود ۸۲/۴ میلیون نفر در سال ۲۰۲۰ برآورد شده است (Horiuchi & Ono, 2023). این رقم در پایان سال ۲۰۲۱ به حدود ۹۷/۷ میلیون نفر افزایش یافت (Guo et al., 2023). بر اساس گزارش پایگاه داده‌های آمار کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل در پایان سال ۲۰۲۲ حدود ۱۰۸/۴ میلیون نفر جابه‌جایی اجباری در دنیا وجود داشت (Swing, 2017). به عقیده پاتنیک^۱ و ردی^۲ اسکان مجدد ارادی نسبتاً مطلوب و خوشایند و اما نوع غیر ارادی مشکل‌ساز تلقی می‌شود؛ حتی طبق نظر مایکل سرنیا^۳ (۱۹۹۳) نوع غیر ارادی بنا به دلایل مشخص می‌تواند مخرب بوده و آسیب‌هایی را از خود به جای بگذارد (Baird & shoemaker, 2007). از جمله استان‌هایی که در ایران اسکان مجدد را تجربه کرده‌اند می‌توان به استان‌های گیلان، فارس، خراسان، سیستان و بلوچستان و خوزستان اشاره نمود (Rahmati & Nazarian, 2011). در این پژوهش اسکان مجدد ۱۴ روستای استان خوزستان که به دلیل سوانح طبیعی از جمله سیل، جابه‌جا و تجمیع شده‌اند مد نظر قرار گرفته و سؤالاتی برای پاسخگویی مطرح شده است. قلمروهای مختلف تشکیل دهنده کیفیت زندگی چند درصد از واریانس کیفیت زندگی را تبیین می‌کنند؟ کدام یک از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی کمترین و بیشترین آثار مثبت و منفی را بر کیفیت زندگی روستاهای جابه‌جا شده دارند؟

مبانی نظری

ریتز^۴ مطالعه فضایی سکونتگاه‌ها را در اوایل قرن نوزده آغاز نمود و به دنبال وی، گلثس^۵ (۱۹۸۶) مطالعه فرایندهای اسکان مجدد را جزء وظایف شاخه‌های علم جغرافیا دانست (Woube,)

1. Patnaik
2. Reddy
3. Michael cernea
4. Ritter
5. Golts

2005). از آن پس جغرافی‌دانان فرانسوی و آلمانی از جمله بیکر^۱ در سال ۱۹۶۳ این شاخه را توسعه دادند (Woube, 2005). از آن جمله سیلورمن^۲ (۱۹۷۷)، کمپیل^۳ و همکاران (۲۰۰۷)، اسکان مجدد را وسیله‌ای کلیدی برای سازگاری مردم با تغییرات محیطی و محدودیت‌های منابع در طول تاریخ دانسته‌اند (Donner, 2015). از این‌رو، اسکان مجدد اغلب یک مسئله زیست‌محیطی و جغرافیایی است (Gizaw, 2013). دالی^۴ (۲۰۰۲) در ارزیابی دقیق خود از اسکان مجدد، اصطلاح اسکان مجدد ترمیمی یا عدالت ترمیمی را به کار گرفت که در آن اسکان مجدد ترمیمی مبتنی بر مزیت و نقاط قوت است (Burnett & Maruna, 2006). چمبرز^۵ (۱۹۶۹) اسکان مجدد را شامل اسکان خودبه-خودی (بدون برنامه) و برنامه‌ریزی شده و کنترلی می‌داند (Gizaw, 2013) که یک فعالیت مدیریتی متمرکز در یک مکان بخصوص است (Wilmsen & webber, 2015). اریکسن^۶ (۱۹۹۹) نوع ارادی را حاوی انگیزه نوع‌دوستانه دانست که در آن، رفاه محور برنامه‌ریزی و اجرا است (Wilmsen & Wang, 2015). همچنین طبق نظر بیرد و شومیکر^۷ (۲۰۰۷) اسکان ارادی آثار مخرب اسکان غیر ارادی را ندارد (Wilmsen & Wang, 2015). به اعتقاد پیرسون^۸ (۱۹۹۹)، سرنیا (۱۹۹۹)، شی و هو^۹ (۱۹۹۴)، اسکان غیر ارادی به بهبود استراتژی و منابع بیشتری نیازمند است (Cernea, 2000). وان‌سلم سه هدف عمده را برای اسکان مجدد بیان نمود که شامل راه حل با دوام، ابزار حفاظتی و ابزار تقسیم بار است که همگی انگیزه انسان‌دوستانه دارند (Vanselm, 2004). اگر و استرنگ^{۱۰} (۲۰۰۸) چهار تأکید اصلی را در میان تعاریف شناسایی کرده‌اند. دسترسی به شغل، مسکن، آموزش و سلامتی؛ دستیابی به حقوق شهروندی؛ ارتباط اجتماعی در درون و بین فرهنگ‌ها؛ غلبه بر موانع ساختاری مرتبط با زبان، فرهنگ و محیط جامعه. این حوزه‌ها که گاهی مؤلفه حوزه‌های اجتماعی نیز نامیده می‌شوند بر اهمیت تعامل پناهندگان با جامعه جدید و رفع نیازهای روزانه‌شان تأکید دارند (Murray, 2010). به اعتقاد گالی و همکاران (Galli et al., 2020) جابه‌جایی سکونتگاه‌ها باید حاوی معیارهای مناسب نظیر دسترسی، منابع کشاورزی، حداقل ردپای اکولوژیکی، سازگاری اجتماعی

1. Baker
2. Silverman
3. Campbell
4. Daly
5. Chambers
6. Eriksen
7. Baird & shoemaker
8. Pearson
9. Shi & ho
10. Eger & strong

و فرهنگی باشد. تا به امروز، تحقیقات در مورد اسکان مجدد به طور عمده بر سه محور گسترده شامل گزارش‌های توصیفی از سیر تحول سیاست اسکان مجدد، مسائل اقتصادی - اجتماعی افراد اسکان داده شده و ابعاد فرهنگی متمرکز شده است (Betts, 2017).

عوامل اقتصادی: هدف اصلی اسکان مجدد، تضمین و کمک به مردم برای توسعه پتانسیل اقتصادی و اجتماعی به منظور بهبود درآمد و استانداردهای کیفیت زندگی است (Gizaw, 2013) که در آن کیفیت زندگی دلالت بر رضایت ذهنی از زندگی دارد (Chen et al., 2022). در همین راستا، هورست (Horst, 2006) جابه‌جایی را راهی برای رهایی از فقر و تنگدستی، جبر جغرافیایی و افزایش کیفیت زندگی در اتیوپی دانسته و آن را رویایی برای فقرای اتیوپی قلمداد می‌کند. اما بروکینگتون^۱ (۲۰۰۲) معتقد است که اسکان مجدد، اغلب باعث فقر بیشتر و کاهش کیفیت زندگی در بین جوامع مستقر و میزبان می‌شود (Milgroom & Spierenburg, 2008). سرنه و ماتو^۲ (۲۰۰۸) در تقویت این نظریه، جابه‌جایی و اسکان مجدد اجباری ناشی از توسعه را به عنوان خدشه‌ای بر توسعه مطرح کرده‌اند (Suto, 2009). آرنال و همکاران (Arnall et al., 2013) معتقدند که سیاست‌گذاران باید به سمت بازسازی معیشت و کیفیت زندگی گام بردارند. فوزدار و هارتلی^۳ (۲۰۱۳) بر این باورند که اسکان مجدد، منابع دولتی را برای توسعه زیرساخت‌ها و خدمات جذب نموده و به توسعه اقتصادی و کیفیت زندگی محیط میزبان کمک می‌کند (Curry et al., 2018). زینیا^۴ (۱۹۹۱) اسکان مجدد غیر ارادی را پاسخی برای واگذاری زمین‌های مرغوب به روستاییان فاقد زمین دانسته است (Goebel, 1998). اما بانک جهانی تصریح می‌کند که از اسکان مجدد غیر ارادی باید اجتناب شود و در غیر این صورت باید به‌عنوان یک برنامه توسعه پایدار اجرا شود (Milgroom & Spierenburg, 2008). به باور بیرد و شومیکر^۵ جابه‌جایی در بهترین حالت نمی‌تواند سرعت توسعه قبلی را تضمین کند اما می‌تواند از طریق سرمایه‌گذاری اضافی زمان از دست رفته را جبران نمود (Cernea, 2003). روگ^۶ (۱۹۸۷) اسکان مجددی را که قادر به دستیابی به خودکفایی نیست، شکست‌خورده می‌داند (Schmidt-Soltau, 2003).

1. Brockington
2. Serene & Mato
3. Fozdar & Hartley
4. Zinyama
5. Baird & Shoemaker
6. Rogge

عوامل اجتماعی - فرهنگی و کالبدی: اجرای پروژه‌های اسکان مجدد بدون اطلاع از تأثیرات اجتماعی آن معمولاً مشکلات ناخواسته‌ای را برای جمعیت محلی ایجاد خواهد کرد (Mathur, 2011). در همین راستا گلیرز^۱ و گرلی^۲ معتقدند که چالش‌های پس از جابه‌جایی نظیر فرهنگ‌پذیری و تبعیض جامعه جدید می‌تواند به عزت نفس آسیب رسانده و احساس کارآمدی را کاهش دهد (Beiser, 2009). لذا مگنسون^۳ (۱۹۹۷) آموزش و تقویت ارتباطات فرهنگی را مهم‌ترین عامل در سازگاری بین فرهنگ‌ها معرفی می‌کند (Kia-keating & Ellis, 2007). بدین ترتیب اسکان مجدد بدون شک آثار اجتماعی بلندمدتی بر ساکنان آسیب‌دیده خواهد داشت (Wang, 2022). به اعتقاد هاموند (Hammond, 2008) نامرئی‌سازی فقرای روستایی با جابه‌جایی فیزیکی افراد به مناطق دورافتاده انجام می‌شود و گاهاً تبعات منفی آن در کاهش کیفیت زندگی، بیشتر از قبل است. همچنین سرنیا (Ccernea, 2000) معتقد است که جابه‌جایی اجباری که به دلایل توسعه رخ می‌دهد، تضاد انحرافی و درونی را در زمینه توسعه تجسم می‌بخشد. اسلاوکو و همکاران (Slavko et al., 2019) رفتارهای بحرانی را خصیصه ذاتی اسکان‌های مجدد دانسته‌اند. به باور پاتل و همکاران (Patel et al., 2002) بهترین روش اسکان مجدد، استراتژی اسکان مجدد دومرحله‌ای است. نخستین مرحله آماده‌سازی زمین و دومین مرحله احداث ساختمان با اراده مردم است. به همین دلیل هم هارل باند^۴ (۱۹۹۹) مسکن ناامن را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عامل پیش‌بینی‌کننده مشکلات سلامت روان ذکر نموده است (Peisker & Tilbury, 2003).

طبق بررسی پیشینه پژوهش، اغلب پژوهشگران بر این عقیده هستند که امر جابه‌جایی ابتدا باید از طرف جامعه هدف مورد پذیرش واقع شود و سپس دولت و به‌ویژه بخش‌های خصوصی در زمینه پایداری اجتماعی، ثبات اجتماعی، پایداری معیشت، اسکان مجدد ترمیمی یا عدالت ترمیمی و ابعاد متعدد دیگر به درستی برنامه‌ریزی کنند؛ چراکه در برخی از کشورها به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه و جهان سوم مشاهده شده که بعد از اسکان مجدد، جمعیت اسکان‌یافته به نوعی رها شده‌اند. آنچه که تحقیق حاضر را از دیگر پژوهش‌ها متمایز کرده است رویکرد یکپارچه‌نگری و به عبارتی سیستمی آن به اسکان مجدد از بعد کیفیت زندگی و با در نظر گرفتن ابعاد زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و کالبدی است که از طریق مشارکت مردم در مطالعه میدانی محقق شده است.

1. Glaser
2. Greeley
3. Magnuson
4. Harrell-bond

جدول ۱. سوابق و پیشینه تحقیق

نام محقق	نوع روش	نتایج تحقیق
Pormon et al., 2023	تحلیلی و توصیفی	ساکنین اسکان مجدد نسبت به مساکن پس از بلایای طبیعی رضایت داشتند اما دوری از مرکز شهر از نقاط منفی اسکان مجدد بود.
Zhou et al., 2022	توصیفی و تحلیلی	سطح خطر کلی ثبات اجتماعی اسکان مجدد در هنگام مهاجرت پیشگیرانه از بلایای طبیعی بالا است.
Peng et al., 2021	توصیفی و تحلیلی	تکیه صرف به ارزیابی تأثیر اجتماعی (SIA) ^۱ اسکان مجدد یا سیستم‌های ارزیابی ریسک ثبات اجتماعی (SSRA) ^۲ ، برآورد الزامات مدیریت ریسک اجتماعی در موضوعات اصلی را دشوار می‌کند؛ لذا ارزیابی تأثیر اجتماعی (SIA) باید به‌عنوان یک پیوند ضروری شناسایی شود و محتوای SSRA باید در SIA تعبیه شود تا به یکپارچگی مؤثر این دو دست یابد.
Jamshed et al., 2019	توصیفی و تحلیلی	سازمان‌های غیر دولتی در بهبود وضعیت کلی خانوارهای جابه‌جا شده موفق‌تر از دولت هستند. عواملی که تاب‌آوری جوامع اسکان داده شده توسط سازمان‌های غیردولتی را افزایش می‌دهد، فراهم کردن فرصت‌های معیشتی، توسعه مهارت‌های معیشتی بر اساس تقاضای بازار محلی، آموزش در مورد نگهداری و بهره‌برداری از امکانات مختلف و ارائه فرصت‌های آموزشی به‌ویژه برای زنان است.
Wilsen & wang, 2015	توصیفی و تحلیلی	دوگانگی ارادی و غیر ارادی در اسکان مجدد نادرست است. این اراده نیست که منجر به نتایج بهتر می‌شود بلکه شیوه‌های مردم‌محوری است که در خط مشی، برنامه‌ریزی و اجرای هوشمندانه گنجانده می‌شود.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر، تحقیقی تحلیلی و از نوع کاربردی است. با توجه به ماهیت و هدف طرح پژوهشی، گردآوری اطلاعات با استفاده از روش اسنادی و تکمیل پرسش‌نامه از طریق سؤالات محقق ساخته صورت گرفت. جامعه آماری مورد مطالعه بر اساس اطلاعات دریافتی از سازمان بنیاد مسکن استان خوزستان، روستاهای جابه‌جا شده استان خوزستان بود که متشکل از سرپرستان خانوارهای ۱۴ روستای جابه‌جا شده به تعداد ۱۸۱۶ خانوار بود. بدین منظور روستاهای جابه‌جا شده در سطح استان به تفکیک شهرستان شناسایی شدند و علت جابه‌جایی مشخص شد. مجموعاً ۱۴ روستای استان به شرح جدول زیر انتخاب شدند. نمونه‌گیری از جامعه آماری از طریق نمونه‌گیری تصادفی و از نوع طبقه‌ای و با استفاده از شیوه انتساب متناسب صورت گرفت. ابتدا تعداد کل نمونه آماری با استفاده از فرمول

1. Social Impact Assessment (SIA)
2. Social Stability Risk Assessment (SSRA)

بررسی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در.....

تعدیل شده کوکران برآورد شد. سپس با توجه به جمعیت هر روستا تعداد نمونه متناسب با جمعیت آن روستا مشخص شد. در مرحله بعد به صورت تصادفی از میان روستاییان ساکن در هر روستا تعداد مناسبی (صرفاً سرپرست خانوار) برای تکمیل پرسش‌نامه انتخاب شد. در فرمول زیر، n حجم نمونه آماری، N تعداد اعضای جامعه آماری (سرپرست خانوار)، d دقت احتمالی تعدیل شده، t اندازه متغیر در توزیع طبیعی و S نیز انحراف معیار خانوار است.

$$n = \frac{N \times (t \times S)^2}{N \times d^2 + (t \times S)^2} \quad n = \frac{1816(1/96 \times 22/27)^2}{1816 \times 4^2 + (1/96 \times 22/27)^2} = 112$$

بر این اساس، میزان حجم نمونه برحسب تعداد خانوارهای ساکن در روستاها معادل ۱۱۲ نفر در نظر گرفته شد.

جدول ۲. حجم نمونه‌گیری برحسب تعداد خانوار به تفکیک نقاط روستایی

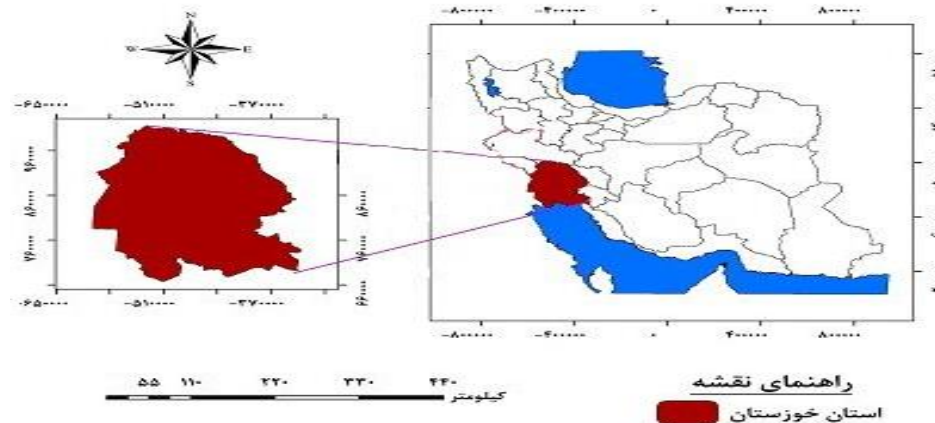
نام آبادی	نام شهرستان	نام بخش	دلیل جابه‌جایی	تعداد خانوار	تعداد جمعیت	فراوانی نسبی	سهم نمونه هر روستا از تعداد خانوار	حجم نمونه
ظلم‌آباد	گتوند	عقیلی	سیل	۳۱۳	۱۷۱۴	۰/۱۷۲	۰/۱۷۲*۱۱۲	۱۹
رود نی	گتوند	عقیلی	سیل	۱۶	۶۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹*۱۱۲	۱
بنه مرتضی	گتوند	عقیلی	سیل	۵۶	۳۱۱	۰/۰۳۰	۰/۰۳۰*۱۱۲	۳
شعیب نبی	شوشتر	شادروان	سیل	۸۰	۴۹۹	۰/۰۴۴	۰/۰۴۴*۱۱۲	۵
شهرک طالقانی	ایذه	مرکزی	سیل	۵۲	۲۴۲	۰/۰۲۸	۰/۰۲۸*۱۱۲	۳
مورد سراک	ایذه	مرکزی	ریزش	۲۹	۱۴۴	۰/۰۱۶	۰/۰۱۶*۱۱۲	۲
پرزینستان	شوشتر	شادروان	سیل	۴۳	۲۰۴	۰/۰۲۴	۰/۰۲۴*۱۱۲	۳
مهدی‌آباد	شوشتر	میان‌آب	سیل	۴۴۵	۱۷۳۴	۰/۲۴۵	۰/۲۴۵*۱۱۲	۲۷
آلبونیس	اهواز	مرکزی	سیل	۹۶	۶۷۳	۰/۰۵۲	۰/۰۵۲*۱۱۲	۶
الجزایر	شوش	شاوور	سیل	۴۰۲	۱۸۸۵	۰/۲۲۱	۰/۲۲۱*۱۱۲	۲۵
شهرک ماوی	باغملک	صیدون	سیل	۱۲۴	۷۵۳	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸*۱۱۲	۸
شور باریک	ایذه	مرکزی	سیل	۲۰	۱۰۵	۰/۰۱۱	۰/۰۱۱*۱۱۲	۱
سادات حبایه	شوش	شاوور	سیل	۹۶	۶۷۳	۰/۰۵۲	۰/۰۵۲*۱۱۲	۶
ابوطیوردو	شوشتر	شعیبیه	سیل	۴۴	۱۸۱	۰/۰۲۴	۰/۰۲۴*۱۱۲	۳
جمع کل				۱۸۱۶	۹۱۸۷	۱	-	۱۱۲

مأخذ: Statistical Yearbook of Iran, 2021

اطلاعات جمع‌آوری شده طی عملیات میدانی با استفاده از روش‌های تجزیه و تحلیل رگرسیون و تحلیل عاملی با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد ارزیابی قرار گرفت تا بدین‌وسیله سیمای واقعی کیفیت زندگی روستاییان و میزان رضایتمندی آن‌ها از پدیده جابه‌جایی مشخص شود.

قلمرو پژوهشی

استان خوزستان با مساحتی حدود ۶۴۲۳۶ کیلومتر مربع بین ۴۱° ۴۷' تا ۳۹° ۵۰' طول شرقی و ۵۸° ۲۹' تا ۳۳° ۴' عرض شمالی در جنوب غربی ایران واقع شده و از شمال با استان لرستان، از شرق و شمال شرقی با استان‌های چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب با خلیج فارس، از غرب با عراق، از شمال غربی با استان ایلام و از جنوب شرقی با استان بوشهر همسایه است. این استان دارای ۱۶ شهرستان، ۲۸ شهر، ۳۶ بخش و ۱۱۴ دهستان است. مرکز استان شهر اهواز است و از کل جمعیت استان ۶۲/۵ درصد در نقاط شهری و ۳۶/۵ درصد در نقاط روستایی ساکن هستند (Portal of Management and Planning Organization, 2022).

شکل ۱. موقعیت استان خوزستان

از مهم‌ترین علل بالا بودن تخریب روستاهای این استان می‌توان به بستر طبیعی محل استقرار، رانش زمین، سیل و امثال آن اشاره کرد (Rahmati & Nazarian, 2011).

نتایج و بحث

ارزیابی آثار جابه‌جایی بر کیفیت زندگی روستاییان

با توجه به اینکه بازسازی روستاهای آسیب‌دیده از سوانح طبیعی به دلیل ضرورتی که دارند در مدت زمان کوتاهی به انجام می‌رسد تا سریعاً مشکل سرپناه روستاییان رفع شود، گاهی با مسائلی روبرو می‌شوند که سبب نادیده گرفتن یا کم‌توجهی به برخی عوامل اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، کالبدی و زیست‌محیطی در بازسازی‌ها می‌شود. این امر پیامدهای مختلفی را به همراه دارد که در این بخش از مطالعه، سنجش آثار مثبت و منفی جابه‌جایی سکونتگاه‌های مورد مطالعه بر کیفیت زندگی روستاییان بر اساس آمار استنباطی مد نظر قرار گرفت.

ارزیابی آثار مثبت و منفی جابه‌جایی سکونتگاه‌ها در بعد کیفیت زندگی

نتایج به دست آمده از جدول آماره‌های توصیفی سنجش میزان رضایت از قلمروهای مختلف زندگی بر اساس سؤال‌های مربوط به قلمروهای زندگی که برحسب طیف لیکرت صورت گرفت، نشان داد بیشترین میزان رضایتمندی روستاییان با ارزش میانگین $4/5$ و 4 به ترتیب مربوط به قلمرو بهزیستی و کیفیت مسکن روستاییان و پایین‌ترین میزان رضایتمندی با ارزش میانگین $2/3$ و $2/7$ به ترتیب مربوط به قلمرو اطلاعات و ارتباطات و خدمات رفاهی نظیر خدمات عمومی یا خصوصی مانند بیمه، تسهیلات و امثال آن است.

جدول ۳. بررسی آماره‌های توصیفی سنجش میزان رضایت از قلمروهای مختلف کیفیت زندگی

انحراف معیار	میانگین	قلمروهای کیفیت زندگی
۰/۵۴۲۷۵	۴	مسکن
۰/۸۶۹۶۸	۳/۸۱۵۴	زیرساخت‌ها
۱/۰۹۳۰۵	۳/۴۴۶۲	محیط زیست
۱/۱۲۶۰۷	۲/۷۳۰۸	خدمات رفاهی
۱/۳۱۹۱۱	۲/۳۵۳۸	اطلاعات و ارتباطات
۱/۰۲۶۳۱	۴/۵۶۹۲	بهزیستی
۰/۸۶۲۹۷	۳/۶۸۴۶	اشتغال و درآمد
۰/۸۲۷۷۰	۴/۵۳۰۸	رضایت کلی از زندگی در محل کنونی

مأخذ: یافته‌های پژوهش

سنجش میزان رضایت از قلمرو زیرساخت‌ها

میزان رضایت پاسخگویان از قلمرو زیرساخت‌های روستایی با هدف سنجش میزان رضایت افراد از وضعیت ایجاد زیرساخت‌ها و شناسایی شاخص‌هایی صورت گرفته است که افراد بیشترین و کمترین میزان رضایت را از آن‌ها دارند. نتایج به دست آمده از جدول آماره‌های توصیفی سنجش میزان رضایت از قلمرو زیرساخت‌ها که برحسب طیف لیکرت صورت گرفت، نشان داد بیشترین میزان رضایتمندی روستاییان با ارزش میانگین ۳/۹ مربوط به شاخص وضعیت دسترسی به شبکه ارتباطی و جاده‌ای و پایین‌ترین میزان رضایتمندی با ارزش میانگین ۱/۱۹ مربوط به شاخص برخورداری از سیستم دفع فاضلاب مناسب است.

جدول ۴. بررسی آماره‌های توصیفی وضعیت زیرساخت‌های وضع موجود

شرح گویه	میانگین	انحراف معیار
وضعیت دسترسی به شبکه ارتباطی	۳/۹۰۷۷	۰/۲۹۰۵۸
وضعیت دسترسی به آب شرب سالم	۲/۷۰۵۴	۱/۱۲۰۱۵
وضعیت دسترسی به خطوط انتقال نیرو	۳/۲۷۶۹	۰/۷۴۷۲۵
وضعیت دسترسی به سیستم دفع فاضلاب	۱/۱۹۲۳	۰/۴۵۰۶۰
وضعیت دسترسی به سیستم دفع زباله	۲/۲۷۶۹	۰/۹۰۶۶۱

مأخذ: یافته‌های پژوهش

سنجش میزان رضایت از قلمرو محیط زیست روستاهای جابه‌جا شده

نتایج به دست آمده از جدول آماره‌های توصیفی سنجش میزان رضایت از قلمرو محیط زیست برحسب طیف لیکرت نشان داد، بیشترین میزان رضایتمندی روستاییان با ارزش میانگین ۳/۱۸، ۳/۱۴ و ۳/۱۶ به ترتیب مربوط به شاخص‌های یکنواختی و همگنی بافت سنتی روستا با محیط پیرامون، میزان شلوغی و ازدحام و وضعیت هوای محیط و پایین‌ترین میزان رضایتمندی با ارزش میانگین ۲ مربوط به شاخص برخورداری از سیستم دفع آب‌های سطحی در محدوده روستاها است.

بررسی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در.....

جدول ۵. بررسی آماره‌های توصیفی ارزیابی محیط زیست در وضع موجود

شرح گویه	میانگین	انحراف معیار
وضعیت کیفیت هوا	۳/۱۶۱۵	۰/۳۶۹۴۵
کیفیت و کمیت آب شرب	۲/۹۱۵۴	۰/۶۴۷۴۱
کیفیت دفع آب‌های سطحی در محدوده روستا	۲/۰۶۹۲	۰/۴۶۹۰۲
میزان شلوغی و سر و صدا و ازدحام	۳/۱۴۶۲	۰/۶۱۱۴۱
وضعیت پاکیزگی مکان‌های عمومی	۲/۶۷۶۹	۰/۴۶۹۴۶
نحوه نگهداری محورهای دید با توجه به ساخت و ساز	۳/۰۲۳۱	۰/۸۱۱۴۰
حفظ یکنواختی و همگنی بافت کالبدی سنتی روستا	۳/۱۸۴۶	۰/۳۸۹۴۹
وضعیت کنترل امراض زیست‌محیطی و شیوع آن‌ها	۲/۹۴۶۲	۰/۷۱۸۶۵

مأخذ: یافته‌های پژوهش

پیامدهای جابه‌جایی روستاها در بعد محیط زیست

نتایج به دست آمده از سنجش آثار و پیامدهای جابه‌جایی روستا در بعد محیط زیست که برحسب طیف لیکرت صورت گرفت، نشان داد بیشترین میزان تأثیر مثبت ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۴/۳ و ۴/۲ به ترتیب مربوط به شاخص‌های افزایش کیفیت محل زندگی ساکنین و کاهش خطر سوانح طبیعی و افزایش پایداری کالبدی روستاها بوده و پایین‌ترین میزان تأثیر مثبت با ارزش میانگین ۳/۱ و ۳/۲ به ترتیب مربوط به شاخص کاهش آلودگی زیست‌محیطی و بهبود کیفیت بهداشت محیط زیست در محدوده روستاهای جابه‌جا شده است. از سوی دیگر، بیشترین میزان تأثیر منفی ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۳/۱۹ مربوط به شاخص تخریب محیط زیست طبیعی پیرامون روستا و پایین‌ترین میزان تأثیر منفی با ارزش میانگین ۱/۵ مربوط به شاخص افزایش قیمت زمین در محدوده روستاهای جابه‌جا شده است.

جدول ۶. بررسی آماره‌های توصیفی پیامدهای جابه‌جایی روستا در بعد محیط زیست

انحراف معیار	میانگین	شرح گویه	پیامدها
۰/۹۱۷۰۷	۳/۸۹۳۳	افزایش آگاهی روستاییان نسبت به اهمیت حفظ و نگهداری و بهره‌برداری صحیح از منابع طبیعی و محیط زیست روستایی	مثبت
۰/۸۶۳۳۱	۳/۲۴۶۲	بهبود کیفیت بهداشت محیط زیست روستا	
۰/۷۹۱۲۸	۳/۳۸۴۶	تطابق طرح اجرایی با محیط طبیعی پیرامون	
۰/۷۷۷۴۴	۴/۲۱۵۴	کاهش خطر سوانح طبیعی در روستا	
۱/۰۶۲۴۲	۳/۱۶۱۵	کاهش آلودگی زیست‌محیطی (آب، خاک و هوا)	
۰/۸۵۲۲۳	۴/۳۰۷۷	افزایش کیفیت محل زندگی ساکنین روستا	
۰/۵۱۶۹۲	۴/۲۸۴۶	افزایش پایداری کالبدی روستا	منفی
۰/۹۱۶۹۸	۱/۵۱۵۴	افزایش قیمت زمین	
۱/۳۷۴۴۶	۳/۱۰۰۰	افزایش آلودگی‌های محیط زیست	
۰/۸۲۶۸۴	۳/۱۹۳۳	تخریب محیط زیست روستا	
۱/۲۶۶۵۴	۲/۸۲۳۱	کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری اراضی	

مأخذ: یافته‌های پژوهش

آثار جابه‌جایی روستاها در بعد اقتصادی

بررسی آثار جابه‌جایی روستاها در بعد اقتصادی با هدف شناسایی شاخص‌هایی که بیشترین و کمترین تأثیر مثبت و منفی را در بهبود کیفیت زندگی روستاییان داشتند صورت گرفته است. نتایج به دست آمده از جدول آماره‌های توصیفی سنجش آثار جابه‌جایی روستا در بعد اقتصادی که بر حسب طیف لیکرت صورت گرفت، نشان داد بیشترین میزان تأثیر مثبت ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۴/۶ و ۴/۳ به ترتیب مربوط به شاخص‌های کاهش قیمت اراضی مسکونی و کاهش هزینه‌های زندگی روستاییان نسبت به قبل بوده و پایین‌ترین میزان تأثیر مثبت با ارزش میانگین ۲/۳ و ۲/۸ به ترتیب مربوط به شاخص سازگاری معیشت روستاییان با محیط اطراف و بهبود وضعیت اقتصادی مردم است. همچنین بیشترین میزان تأثیر منفی ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۴/۳ مربوط به شاخص افزایش هزینه خدمات عمومی نظیر جمع‌آوری زباله و خدمات بهداشتی و پایین‌ترین میزان تأثیر منفی با ارزش میانگین ۲/۸ مربوط به شاخص افزایش فاصله محل سکونت تا اراضی زراعی و باغی در محدوده روستاهای جابه‌جا شده است.

بررسی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در.....

جدول ۷. بررسی آماره‌های توصیفی آثار جابه‌جایی روستا در بعد اقتصادی

پيامدها	شرح گويه	میانگین	انحراف معیار
	افزایش درآمد خانوارهای روستایی	۳/۰۳۰۸	۱/۱۸۷۳۹
	افزایش میزان پس‌انداز و دارایی‌های روستاییان	۳/۴۰۷۷	۰/۸۹۵۲۶
	بهبود وضعیت اقتصادی مردم روستا	۲/۸۰۷۷	۰/۸۸۱۳۰
	افزایش امنیت شغلی روستاییان	۳/۰۱۵۴	۰/۸۸۹۰۸
	بهبود وضعیت آبرسانی به مزارع و باغات	۳/۱۳۸۵	۱/۳۰۴۴۶
	بهبود شرایط تملک زمین جهت ساخت مسکن	۳/۳۳۸۵	۱/۱۲۴۴۶
	سازگاری معیشت روستاییان با محیط اطراف	۲/۳۰۰۰	۰/۷۹۲۸۷
مثبت	کاهش قیمت اراضی مسکونی	۴/۶۶۹۲	۴/۷۲۳۱
	ایجاد فرصت‌های شغلی در بخش‌های اقتصادی	۳/۳۰۰۰	۱/۲۲۱۵۸
	افزایش قدرت مالی روستاییان در طرح‌های عمرانی	۳/۶۳۸۵	۰/۶۸۲۰۴
	افزایش سرمایه‌گذاری در بخش مسکن روستایی	۲/۶۳۰۸	۰/۸۲۷۲۳
	رونق اقتصادی روستا در بخش خدمات و صنعت	۳/۶۳۸۵	۱/۱۵۴۷۳
	کاهش هزینه‌های زندگی روستاییان نسبت به قبل	۴/۳۰۰۰	۱/۱۵۲۳۵
	افزایش تولید محصولات خانگی و صنایع دستی	۲/۸۷۶۹	۰/۶۴۷۱۸
	افزایش اشتغال جوانان و کاهش نرخ بیکاری	۳/۸۳۸۵	۱/۱۰۵۳۳
	افزایش فاصله محل سکونت تا زمین زراعی و باغات	۲/۸۴۶۲	۱/۰۰۷۴۳
	افزایش قیمت اراضی مسکونی، زراعی و باغی	۴/۱۰۷۷	۰/۶۳۶۰۲
	کاهش درآمد خانوارهای روستایی	۲/۹۸۱۰	۰/۹۹۰۱۵
منفی	افزایش هزینه‌های زندگی روستاییان	۳/۸۶۱۵	۱/۱۵۹۷۵
	افزایش قیمت کالا و خدمات	۳/۹۶۹۲	۱/۰۶۳۴۰
	ایجاد شکاف درآمدی بین روستاییان	۳/۹۰۷۷	۰/۲۹۰۵۸
	افزایش هزینه خدمات عمومی (دفع زباله)	۴/۳۰۷۷	۰/۸۲۸۲۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش

آثار جابه‌جایی روستاها در بعد اجتماعی - فرهنگی

نتایج به دست آمده از جدول آماره‌های توصیفی سنجش آثار و پیامدهای جابه‌جایی روستا در بعد اجتماعی - فرهنگی که بر حسب طیف لیکرت صورت گرفت، نشان داد بیشترین میزان تأثیر مثبت ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۴/۲ و ۴/۳ به ترتیب مربوط به شاخص‌های افزایش مهاجرت از شهر به روستا و افزایش تراکم جمعیتی و کاهش نرخ مهاجرت از روستا و زمینه‌سازی جهت بازگشت مهاجران بوده و پایین‌ترین میزان تأثیر مثبت با ارزش میانگین ۱/۸ و ۱/۹ به ترتیب مربوط به شاخص رضایت عمومی ساکنان از جابه‌جایی روستا و محل استقرار جدید و افزایش سطح آگاهی روستاییان نسبت به مسائل اجتماعی و فرهنگی است. از سوی دیگر، بیشترین میزان تأثیر منفی ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۴/۱ مربوط به شاخص افزایش تمایل روستاییان به استفاده از کالاهای لوکس و تغییر در رفتار و شیوه زندگی روستاییان بوده و پایین‌ترین

میزان تأثیر منفی با ارزش میانگین ۱/۱ و ۱/۹ مربوط به شاخص‌های آسیب رساندن به ابنیه و آثار تاریخی و کاهش اعتماد و انسجام اجتماعی نزد روستاییان است.

جدول ۸. بررسی آماره‌های توصیفی آثار جابه‌جایی روستا در بعد اجتماعی - فرهنگی

انحراف معیار	میانگین	شرح گویه	پیامدها
۱/۱۲۴۳۵	۴/۲۳۰۸	افزایش مهاجرت از شهر به روستا و تراکم جمعیتی	
۰/۷۸۸۸۶	۲/۸۳۰۸	افزایش نشاط و شادابی روستاییان	
۰/۳۸۶۲	۱/۹۳۰۸	افزایش آگاهی روستاییان به مسائل اجتماعی و ...	
۰/۷۲۸۸۷	۲/۶۲۳۱	افزایش مشارکت و مسئولیت در حفظ محیط زیست	
۰/۵۹۱۳۳	۲/۳۳۸۵	بهبود سطح سواد و آموزش روستاییان	
۱/۴۷۹۶۶	۳/۴۷۶۹	کاهش نرخ مهاجرت و ترغیب بازگشت مهاجران	
۸۸۰۰۹۹	۲/۵۵۳۸	افزایش امنیت اجتماعی	
۷۱۰۰۴۳	۲/۶۶۱۵	بهبود وضعیت سلامت افراد روستایی	
۱/۱۴۵۹۱	۲/۵۹۲۳	افزایش امکانات گذران اوقات فراغت روستاییان	مثبت
۲/۷۸۲۷۴	۲/۹۷۶۹	بهبود رابطه خویشاوندی و همسایگی	
۰/۹۷۸۵۹	۲/۲۶۹۲	افزایش احساس تعلق خاطر و وابستگی به روستا	
۰/۹۷۸۴۸	۲/۰۶۱۵	بهبود دسترسی به راه‌های ارتباطی روستایی و شهری	
۰/۶۵۶۵۶	۱/۸۳۸۵	رضایت ساکنان از اسکان مجدد و مکان جدید	
۰/۹۵۵۲۰	۲/۱۰۰۰	حفظ یکپارچگی قومی و فرهنگی نزد روستاییان	
۰/۹۲۷۲۳	۲/۱۶۹۲	افزایش انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی در مسائل عمومی روستا	
۰/۶۲۲۶۲	۲/۳۶۱۵	میزان مقبولیت طرح جابه‌جایی نزد مردم روستایی	
۰/۶۵۷۲۱	۳/۰۴۶۲	میزان تطابق اهداف طرح با توقعات مردم	
۱/۱۰۱۵۵	۱/۶۲۳۱	کاهش امنیت اجتماعی در روستا	
۰/۹۶۲۵۱	۱/۹۳۸۵	کاهش اعتماد و انسجام اجتماعی نزد روستاییان	
۱/۰۹۶۸۶	۲/۴۰۰۰	کاهش مشارکت اجتماعی در مسائل عمومی	
۱/۰۳۴۳۰	۲/۰۰۰۰	افزایش جرم و جنایت در روستا	منفی
۰/۳۴۶۷۲	۱/۱۳۸۵	آسیب رسیدن به ابنیه و آثار تاریخی	
۰/۷۵۸۵۳	۴/۱۴۶۲	تغییر رفتار و شیوه زندگی روستاییان	
۰/۳۸۳۰۸	۴/۱۷۶۹	تمایل روستاییان به استفاده از کالاهای لوکس	

مأخذ: یافته‌های پژوهش

آثار جابه‌جایی روستاها در بعد کالبدی

بررسی آثار جابه‌جایی روستاها در بعد کالبدی با هدف شناسایی شاخص‌هایی که بیشترین و کمترین میزان تأثیر مثبت را بر بهبود کیفیت زندگی روستاییان داشتند صورت گرفته است. نتایج به دست آمده از جدول آماره‌های توصیفی سنجش آثار و پیامدهای مثبت جابه‌جایی روستا در بعد کالبدی بر حسب طیف لیکرت نشان داد، بیشترین میزان تأثیر مثبت ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش

بررسی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در.....

میانگین ۳/۴ و ۳/۱ به ترتیب مربوط به شاخص‌های بهبود کیفیت مسکن روستاییان از نظر مصالح به کار رفته در بناها و مقاوم‌سازی و پیش‌بینی واحدهای خدماتی و رفاهی مورد نیاز در طرح پیشنهادی بوده و پایین‌ترین میزان تأثیر مثبت با ارزش میانگین ۱/۸ و ۱/۹ به ترتیب مربوط به شاخص‌های بهبود کیفیت دفع آب‌های سطحی و فاضلاب و بهبود وضعیت تأمین انرژی مورد نیاز مسکن روستایی است. همچنین بیشترین میزان تأثیر منفی ناشی از جابه‌جایی روستاها با ارزش میانگین ۴/۳ مربوط به شاخص از بین رفتن سبک معماری سنتی در اثر توسعه خانه‌سازی به سبک مدرن بوده و پایین‌ترین میزان تأثیر منفی با ارزش میانگین ۲/۳ مربوط به شاخص‌های کاهش سطح مسکن روستایی است.

جدول ۹. بررسی آماره‌های توصیفی آثار جابه‌جایی روستا در بعد کالبدی

پيامدها	شرح گويه	میانگین	انحراف معیار
مثبت	بهبود سطح بهداشت محیط زیست روستایی	۲/۵۸۴۶	۰/۸۹۶۰۳
	افزایش سطح امکانات و خدمات رفاهی	۱/۵۴۶۲	۰/۶۳۶۲۶
	بهبود زیرساخت‌های توسعه روستایی	۲/۱۳۰۸	۰/۹۵۱۴۴
	توسعه منطقی ساختار کالبدی روستا	۲/۲۶۹۲	۱/۰۱۷۵۹
	بهبود کیفیت مسکن به لحاظ مصالح و مقاومت	۳/۴۳۰۸	۱/۲۵۰۹۷
	افزایش تسهیلات و امکانات ساخت مسکن	۱/۹۲۳۱	۱/۱۳۱۷۵
	بهبود کیفیت خانه‌های روستایی از نظر تعداد اتاق	۳/۰۶۹۲	۱/۲۶۴۸۴
	افزایش سطح زیربنا و مساحت مسکن روستاییان	۲/۱۰۷۷	۰/۸۹۱۳۶
	بهبود وضعیت ثبت املاک مسکونی	۲/۲۰۰۰	۱/۱۷۷۳۰
	بهبود تأمین انرژی مورد نیاز روستاییان	۱/۹۴۶۲	۱/۰۵۱۴۸
	بهبود کیفیت برق‌رسانی به روستا	۲/۰۳۰۸	۰/۸۰۶۳۶
	بهبود کیفیت آب‌رسانی به روستا	۲/۵۱۵۴	۱/۰۸۰۰۱
	بهبود کیفیت شبکه معابر و دسترسی روستا	۲/۷۷۶۹	۱/۲۲۱۶۷
	بهبود کیفیت جمع‌آوری و دفن زباله در روستا	۱/۴۱۵۴	۱/۱۳۳۹۱
منفی	بهبود کیفیت دفع آب‌های سطحی و فاضلاب	۱/۸۲۳۱	۰/۸۸۴۵۴
	بهبود دسترسی به خدمات (بهداشتی، درمانی و...)	۲/۷۱۵۴	۱/۱۱۵۳۲
	وجود فضاهای لازم و کافی برای توسعه آتی	۲/۸۳۸۵	۱/۱۳۳۰۴
	پیش‌بینی واحدهای خدماتی و رفاهی روستا	۳/۱۸۴۶	۱/۵۶۴۰۶
	تسهیل دریافت وام برای مقاوم‌سازی و بهسازی	۲/۵۰۷۷	۱/۴۳۷۳۰
	افزایش قیمت زمین مسکونی و خدماتی	۲/۷۶۹۲	۱/۳۸۹۵۴
	افزایش آلودگی‌های زیست‌محیطی	۲/۶۳۸۵	۱/۰۴۹۲۱
	کاهش سطح مسکن روستایی	۲/۳۶۹۲	۱/۰۰۴۹۴
	کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری اراضی	۲/۹۶۹۲	۱/۲۲۵۹۴
	از بین رفتن معماری سنتی در اثر خانه‌سازی مدرن	۴/۳۹۲۳	۰/۶۵۲۹۱
ترویج استفاده از مصالح غیر بومی در ساخت و سازها	۳/۲۰۷۷	۱/۵۴۳۶۶	
افزایش هزینه خدمات عمومی و بهداشتی	۳/۹۴۶۲	۰/۷۱۸۶۵	

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتایج تحلیل عاملی اکتشافی عوامل مؤثر بر عملکرد و کیفیت زندگی منطقه مورد مطالعه

قبل از ورود به بحث باید اشاره کرد که در این مطالعه به منظور انجام تحلیل عاملی اکتشافی، از روش مؤلفه‌های اساسی با چرخش واریماکس استفاده شد. بر اساس نتایج به دست آمده، مقدار آماره KMO گویای آن است که می‌توان با اطمینان به انجام تحلیل عاملی پرداخت. بر اساس نتایج، گویه‌های تحقیق در قالب چهار عامل خلاصه شده که مقدار ویژه مربوط به هر عامل به همراه واریانس مربوطه در جدول ۱۰ ارائه شده است. بر اساس نتایج مندرج در جدول، چهار عامل کیفیت زندگی شامل زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و کالبدی در مجموع ۶۷/۶ درصد از واریانس کیفیت زندگی را تبیین می‌نمایند.

جدول ۱۰. مقدار ویژه و واریانس عوامل استخراج شده برای کیفیت زندگی

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
زیست‌محیطی	۲۴/۱۶۳	۳۲/۶۵۲	۳۲/۶۵۲
اقتصادی	۱۱/۴۹۷	۱۵/۵۳۶	۴۸/۱۸۸
اجتماعی - فرهنگی	۸/۰۵۴	۱۰/۸۸۳	۵۹/۰۷۲
کالبدی	۶/۳۱۱	۸/۵۲۹	۶۷/۶۰۰

مأخذ: یافته‌های پژوهش

بار عاملی متغیرهای قرار گرفته در هر عامل در جدول ۱۱ نشان داده شده است. به عبارت دیگر، بر اساس ماتریس عاملی چرخش یافته نهایی، چهار عامل نهایی کیفیت زندگی در استان خوزستان به همراه متغیرهای قرار گرفته در ادامه تشریح می‌شود.

بررسی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در.....

جدول ۱۱. متغیرهای قرار گرفته در هر عامل و بار عاملی مربوط (ماتریس دوران یافته)

بار عاملی	متغیر	عامل	
۰/۳۳۱	میزان آلودگی و پاکیزگی هوا	زیست‌محیطی	
۰/۶۳۰	کیفیت و کمیت آب شرب		
۰/۷۲۷	کیفیت و وضعیت دفع آب‌های سطحی جاری		
۰/۶۹۸	میزان شلوغی و سروصدا و ازدحام		
۰/۵۲۳	پاکیزگی مکان‌های عمومی		
۰/۳۶۲	نحوه نگهداری چشم‌اندازها و محوره‌های دید		
۰/۶۳۲	حفظ یکنواختی و همگنی بافت کالبدی سستی		
۰/۷۰۷	کنترل امراض زیست‌محیطی و شیوع آن‌ها		
۰/۸۲۶	افزایش آگاهی روستاییان نسبت به اهمیت منابع طبیعی		
۰/۶۲۵	بهبود کیفیت بهداشت محیط زیست روستا		
۰/۸۰۲	کاهش خطر سوانح طبیعی در روستا		
۰/۷۲۵	افزایش کیفیت محل زندگی ساکنین روستا		
۰/۶۰۴	افزایش پایداری کالبدی روستا		
۰/۷۳۴	افزایش قیمت زمین	اقتصادی	
۰/۶۵۹	کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری اراضی زراعی و باغی		
۰/۸۲۵	تخریب محیط زیست روستا		
۰/۵۰۵	بهبود وضعیت اقتصادی مردم روستا		
۰/۶۹۰	افزایش میزان پس‌انداز و دارایی‌های روستاییان		
۰/۷۸۸	افزایش امنیت شغلی روستاییان		
۰/۶۶۱	ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در بخش‌های سه‌گانه اقتصادی		
۰/۷۱۳	افزایش قدرت مشارکت مالی روستاییان در طرح‌های عمرانی		
۰/۷۲۳	افزایش سرمایه‌گذاری در بخش مسکن روستایی		
۰/۸۱۲	بهبود شرایط تملک زمین جهت ساخت واحد مسکونی		
۰/۷۳۲	افزایش نشاط و شادابی روستاییان		اجتماعی و فرهنگی
۰/۷۰۸	افزایش سطح آگاهی روستاییان نسبت به مسائل اجتماعی و اقتصادی		
۰/۷۸۴	افزایش مشارکت و احساس مسئولیت مردم در حفظ محیط زیست		
۰/۶۱۴	بهبود سطح سواد و آموزش روستاییان		
۰/۷۹۷	کاهش نرخ مهاجرت و زمینه‌سازی جهت بازگشت مهاجران		
۰/۵۷۲	افزایش امنیت اجتماعی		
۰/۵۹۲	بهبود وضعیت سلامت افراد روستایی		
۰/۷۶۶	افزایش امکانات جهت گذران اوقات فراغت روستاییان		
۰/۷۶۴	بهبود رابطه خویشاوندی و همسایگی		
۰/۵۱۱	افزایش احساس تعلق خاطر و وابستگی به روستا		

عامل	متغیر	بار عاملی
	بهبود وضعیت دسترسی به راه‌های ارتباطی بین روستا و شهر	۰/۶۰۵
	رضایت عمومی ساکنان از جابه‌جایی روستا و محل استقرار جدید	۰/۶۳۴
	حفظ یکپارچگی قومی و فرهنگی نزد روستاییان	۰/۵۲۹
	افزایش انسجام اجتماعی در مسائل عمومی روستا	۰/۶۸۶
	میزان تطابق اهداف طرح با توقعات مردم	۰/۶۷۸
	بهبود سطح بهداشت محیط زیست روستایی	۰/۵۸۶
	بهبود زیرساخت‌های توسعه روستایی (راه، برق و ..)	۰/۸۲۷
	توسعه منطقی کالبدی روستا	۰/۸۶۰
	بهبود کیفیت مسکن (مصالح و مقاوم‌سازی)	۰/۶۰۲
	افزایش تسهیلات و امکانات ساخت مسکن	۰/۵۲۰
	بهبود کیفیت خانه‌های روستایی (تعداد اتاق، وجود حمام و)	۰/۷۶۸
	افزایش سطح زیربنا و مساحت مسکن روستاییان	۰/۶۹۶
	بهبود وضعیت ثبت املاک مسکونی	۰/۶۴۸
کالبدی	بهبود وضعیت تأمین انرژی مسکن روستاییان (نفت، گاز و ...)	۰/۷۵۰
	بهبود کیفیت برق‌رسانی به روستا	۰/۸۵۱
	بهبود کیفیت آب‌رسانی به روستا	۰/۷۹۴
	بهبود کیفیت شبکه معابر و دسترسی روستا	۰/۷۲۲
	بهبود کیفیت جمع‌آوری و دفن زباله در روستا	۰/۷۹۲
	بهبود کیفیت دفع آب‌های سطحی و فاضلاب روستایی	۰/۷۸۵
	بهبود دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی، آموزشی و ...	۰/۸۲۴
	وجود فضاهای لازم و کافی برای توسعه آتی	۰/۷۲۶
	پیش‌بینی واحدهای خدماتی و رفاهی در طرح پیشنهادی	۰/۶۰۶

مأخذ: یافته‌های پژوهش

عامل نخست (عامل زیست‌محیطی)

این عامل بالاترین بار عاملی را بر شاخص‌های میزان آلودگی هوا، کمیت و کیفیت آب شرب، میزان شلوغی و ازدحام، پاکیزگی مکان‌های عمومی، نحوه نگهداری چشم‌اندازها و حفظ یکنواختی و همگنی بافت، کیفیت بهداشت محیط، کنترل امراض و شیوع آن‌ها، کاهش خطر سوانح طبیعی، پایداری کالبدی، قیمت زمین، تغییر کاربری اراضی و... نشان می‌دهد که به‌عنوان عامل زیست‌محیطی نام‌گذاری می‌شود. این عامل ۳۲/۶۵۲ درصد از واریانس کیفیت زندگی را تبیین می‌نماید. به عبارت ساده‌تر، ۳۲/۶۵۲ درصد از رضایتمندی روستاییان را ابعاد زیست‌محیطی به خود اختصاص داده است.

عامل دوم (عامل اقتصادی)

این عامل بالاترین بار عاملی را بر شاخص‌های بهبود وضعیت اقتصادی، افزایش میزان پس‌انداز، افزایش امنیت شغلی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، افزایش میزان مشارکت مالی در طرح‌های عمرانی، افزایش قدرت سرمایه‌گذاری در بخش مسکن و تملک و ساخت مسکن نشان می‌دهد که به‌عنوان عامل اقتصادی نام‌گذاری می‌شود. این عامل در مجموع ۱۵/۵۳۶ درصد واریانس کیفیت زندگی را تبیین می‌نماید.

عامل سوم (عامل اجتماعی - فرهنگی)

این عامل بالاترین بار عاملی را بر شاخص‌های افزایش نشاط و شادابی، افزایش سطح آگاهی روستاییان، افزایش میزان مشارکت روستاییان، افزایش امنیت اجتماعی، کاهش نرخ مهاجرت، بهبود سطح سواد و آموزش، بهبود وضع سلامت، بهبود رابطه خویشاوندی، افزایش احساس تعلق به محیط روستا و رضایت عمومی از جابه‌جایی روستا و تسهیل در دسترسی به شبکه ارتباطی، حفظ یکپارچگی قومی و انسجام اجتماعی و.. را نشان می‌دهد که به‌عنوان عامل اجتماعی - فرهنگی نامیده می‌شود و در مجموع ۱۰/۸۸۳ درصد واریانس کیفیت زندگی را تبیین می‌نماید. در واقع این رقم بیانگر آن است که ۱۰/۸۸۳ درصد از رضایتمندی روستاییان مربوط به ابعاد اجتماعی و فرهنگی است.

عامل چهارم (عامل کالبدی)

این عامل که بالاترین بار عاملی را بر شاخص‌های بهبود زیرساخت‌های توسعه روستایی (راه، برق و ..)، بهبود سطح بهداشت محیط زیست روستایی، توسعه منطقی کالبدی روستا، بهبود کیفیت مسکن از نظر مصالح به کار رفته در بناها و مقاوم‌سازی، افزایش تسهیلات و امکانات ساخت مسکن، بهبود کیفیت خانه‌های روستایی از نظر تعداد اتاق و وجود حمام، افزایش سطح زیربنا و مساحت مسکن روستاییان، بهبود وضعیت ثبت املاک مسکونی، بهبود وضعیت تأمین انرژی مورد نیاز مسکن روستاییان (نفت، گازرسانی و...)، بهبود کیفیت شبکه معابر و دسترسی روستا، بهبود کیفیت جمع‌آوری و دفن زباله در روستا، بهبود وضعیت دسترسی به امکانات و خدمات بهداشتی و درمانی و آموزشی، وجود فضاهای لازم و کافی برای توسعه آبی و پیش‌بینی واحدهای خدماتی و رفاهی در طرح پیشنهادی نشان می‌دهد به‌عنوان عامل کالبدی نام‌گذاری می‌شود و در مجموع ۸/۵۲۹ درصد از واریانس کیفیت زندگی مجدد را تبیین می‌کند. به‌عبارت‌دیگر، ابعاد کالبدی ۸/۵۲۹ درصد از رضایت روستاهای اسکان‌یافته را تأمین نموده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

برای سنجش میزان رضایت خانوارهای جابه‌جا شده، چهار قلمرو شامل محیط زیست، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی - فرهنگی و عوامل کالبدی مورد توجه قرار گرفت. نتایج نشان داد که بیشترین میزان رضایت در سطح روستاهای مورد مطالعه مربوط به قلمروهای محیط زیست انسانی و طبیعی با ارزش ۳۲/۶۵۲ درصد از کل واریانس کیفیت زندگی بود. دومین میزان رضایتمندی مربوط به ابعاد اقتصادی با ۱۵/۵۳۶ درصد واریانس و سومین رتبه رضایتمندی را عوامل اجتماعی - فرهنگی با ۱۰/۸۸۳ درصد واریانس و در نهایت، کمترین میزان رضایتمندی متعلق به قلمرو کالبدی بود که ۸/۵۲۹ درصد از واریانس کل کیفیت زندگی را تبیین نموده است. همچنین نتایج تحلیل عاملی چهار قلمرو یاد شده، مجموعاً ۶۷/۶ درصد از واریانس کیفیت زندگی را تبیین نموده است و بیانگر آن است که جابه‌جایی روستاهای واقع در معرض خطر سوانح طبیعی در بهبود کیفیت زندگی روستاییان استان خوزستان مؤثر بوده است. بنابراین با توجه به قلمروهای چهارگانه مورد بررسی در رابطه با کیفیت زندگی در روستاهای جابه‌جا شده مشخص شد که شاخص‌های محدودیت در تأمین آب شرب سالم و بهداشتی، کیفیت جمع‌آوری و نحوه دفع آب‌های سطحی، پایین بودن سطح بهداشت محیط زیست روستایی، نامناسب بودن وضعیت اشتغال و درآمد روستاییان، پایین بودن سطح تحصیلات و محدودیت امکانات و خدمات آموزشی، فقدان خدمات و امکانات رفاهی و فراغتی، افزایش هزینه‌های زندگی، محدودیت در پرداخت تسهیلات ساخت و مقاوم‌سازی مسکن و ابنیه روستایی، عدم توجه به سبک و الگوی معماری سنتی، عدم برخورداری از سیستم دفع فاضلاب بهداشتی، عدم وجود سیستم جمع‌آوری و دفن بهداشتی زباله از جمله مهم‌ترین شاخص‌ها و آثار منفی ناشی از جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی را به خود اختصاص داده است. این امر موجب شده تا سطح رضایت روستاییان از ابعاد مختلف کیفیت زندگی در حد متوسط قرار گیرد. مقایسه نتایج با پیشینه پژوهشی نشان داد که اسکان مجدد در دیگر کشورها مخصوصاً کشورهای جهان سوم و در حال توسعه، اغلب به شکل اجباری بوده و تبعات منفی در زمینه جدایی اجتماعی، مشکل اشتغال و عدم دسترسی و امثال آن در پی داشته است؛ اما اسکان مجدد در استان خوزستان از نوع ارادی بوده و رضایتمندی ۶۷/۶ درصدی را در نیل به شاخص‌های مورد مطالعه نشان داده است.

روی‌هم‌رفته جابه‌جایی و ادغام روستاها در شرایطی گزینه مطلوب و تنها گزینه تلقی می‌شود که علاوه بر شناخت کامل و همه‌جانبه ابعاد زیست‌محیطی، شرایط اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و کالبدی، برنامه اسکان مجدد در چهارچوب اهداف توسعه پایدار تهیه و تدوین شود. لذا به‌منظور

کاهش پیامدهای ناشی از اجرای طرح‌های جابه‌جایی و بالا بردن ضریب موفقیت آن‌ها، پیشنهاد‌های لازم به شرح زیر ارائه می‌شود:

- کمترین رضایتمندی در میان قلمروهای مورد مطالعه متعلق به ساختار کالبدی است. با مشاهده متغیرهای بررسی شده و کیفیت پایین خدمات در این حوزه مشخص می‌شود که اسکان مجدد روستاها در بعد ساختار کالبدی، مبتنی بر مدیریت استراتژیک نبوده است و حتی قبل از اقدام، آماده‌سازی زمین نیز صورت نگرفته است. بنابراین بهتر است قبل از اسکان مجدد، اقداماتی برای بهبود، مهیاسازی و ترمیم مکان اولیه صورت بگیرد. حتی می‌توان با ایجاد تغییرات در شرح خدمات طرح هادی روستایی نسبت به ایجاد هماهنگی میان اهداف کالبدی با اهداف اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی جهت رفع محدودیت‌های ناشی از جابه‌جایی روستاها اقدام نمود. همچنین جابه‌جایی باید با اراده مردم انجام شود و از طریق تهیه طرح جامع اسکان مجدد از سوی بنیاد مسکن، اقدامات دقیق و سنجیده اتخاذ شود.
- آنچه که در بعد اجتماعی و فرهنگی بیشتر نگران کننده است در درجه نخست، بروز تضادهای قومی و فرهنگی است و در درجه دوم، پیوندهای عاطفی و تعلقات مکانی است که همگی با ابعاد روحی و روانی ساکنین در ارتباط هستند. لذا پیشنهاد می‌شود اسکان مجدد در قالب درون منطقه‌ای و در فواصل بسیار اندک از مکان اولیه انجام شود؛ حتی اگر مستلزم هزینه‌های زیاد باشد چراکه جبران آسیب‌های روحی و روانی به راحتی امکان‌پذیر نخواهد بود.
- مهم‌ترین اصل اساسی در بعد اقتصادی، ساماندهی معیشت روستاهای جابه‌جا شده است که متأسفانه در مورد استان خوزستان، مکان‌های جدید با نوع فعالیت‌های اقتصادی و خصوصیات روستاهای جابه‌جا شده همخوانی ندارد؛ درحالی که نسبت به بررسی مزیت‌های موجود در سطح روستاهای مشمول طرح، باید اقدامات لازم جابه‌جایی انجام می‌شد. به هر حال، این امر می‌تواند در چارچوب طرح جامع موسوم به اسکان مجدد و مدیریت استراتژیک قابل بررسی باشد.
- پیشنهاد می‌شود در بعد محیط زیست، حداکثر توجه نسبت به سازگاری فعالیت روستاهای جابه‌جا شده با محیط جدید مد نظر قرارگیرد تا از هرگونه آسیب به محیط زیست ممانعت به عمل آید. لذا دولت باید جهت حفاظت از محیط زیست نسبت به تأمین زمین کشاورزی برای ساکنان روستاهای جابه‌جا شده اقدام نماید. همچنین سازوکارها و تدابیر صحیح را در جهت پیوند و اتصال بین روستاییان با محیط طبیعی اتخاذ نماید.

منابع

1. Arnall, A., Thomas, D.S.G., Twyman, Ch. & Liverman, D. (2013). Flooding, resettlement, and change in livelihoods: Evidence from rural Mozambique. *Disasters*, 37(3), 468-488. doi.org/10.1111/disa.12003.
2. Baird, I.G. & Shoemaker, B. (2007). Unsettling experiences: Internal resettlement and international aid agencies in Laos. *Development and Change*, 38(5), 865-888. doi.org/10.1111/j.1467-7660.2007.00437.x.
3. Beiser, M. (2009). Resettling refugees and safeguarding their mental health: Lessons learned from the Canadian Refugee Resettlement Project. *Transcultural Psychiatry*, 46(4), 539-583. doi.org/10.1177/1363461509351373.
4. Betts, A. (2017). Resettlement: where's the evidence, what's the strategy?. *Forced Migration Review*, 54, 73-75. Available at: www.fmreview.org/resettlement/betts.
5. Burnett, R. & Maruna, S. (2006). The kindness of prisoners: Strengths-based resettlement in theory and in action. *Criminology & Criminal Justice: An International Journal*, 6(1), 83-106. doi.org/10.1177/1748895806060668.
6. Cernea, M.M. (2000). Risks, safeguards and reconstruction: A model for population displacement and resettlement. *Economic and Political Weekly*, 3659-3678.
7. Cernea, M.M. (2003). For a new economics of resettlement: A sociological critique of the compensation principle. *International Social Science Journal*, 55(175), 37-45.
8. Chen, J., Pellegrini, P., Xu, Y., Ma, G., Wang, H., An, Y., Shi, X. & Feng, X. (2022). Evaluating residents' satisfaction before and after regeneration. The case of a high-density resettlement neighbourhood in Suzhou, China. *Cogent Social Sciences*, 8(1), 2144137. doi.org/10.1080/23311886.2022.2144137.
9. Curry, O., Smedley, C. & Lenette, C. (2018). What is "successful" resettlement? Refugee narratives from regional New South Wales in Australia. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(4), 430-448. doi.org/10.1080/15562948.2017.1358410
10. Doberstein, B. (2019). Alternatives to long distance resettlement for urban informal settlements affected by disaster and climate change. *KnE Social Sciences*, 136-150. doi.org/10.18502/kss.v3i21.4964.
11. Donner, S.D. (2015). The legacy of migration in response to climate stress: Learning from the Gilbertese resettlement in the Solomon Islands. *Natural Resources Forum*, 39(3-4), 191-201. doi.org/10.1111/1477-8947.12082.

12. Galli, A., Iha, K., Pires, S.M., Mancini, M.S., Alves, A., Zokai, G., Lin, D., Murthy, A. & Wackernagel, M. (2020). Assessing the ecological footprint and biocapacity of Portuguese cities: Critical results for environmental awareness and local management. *Cities*, 96, 102442. doi.org/10.1016/j.cities.2019.102442.
13. Gizaw, S. (2013). Resettlement revisited: the post-resettlement assessment in Biftu Jalala resettlement site. *The Ethiopian Journal of Business and Economics*, 3(1), 22-57.
14. Goebel, A. (1998). Process, perception and power: Notes from 'participatory' research in a Zimbabwean resettlement area. *Development and Change*, 29(2), 277-305. doi.org/10.1111/1467-7660.00079.
15. Guo, L., Li, L., Xu, K., Wang, W., Ni, Y., Li, W., Gong, J., Lu, C. & Zhang, W.H. (2023). Characterization of premigration and postmigration multidomain factors and psychosocial health among refugee children and adolescents after resettlement in Australia. *JAMA Network Open*, 6(4), e235841. doi:10.1001/jamanetworkopen.2023.5841.
16. Hammond, L. (2008). Strategies of invisibilization: How Ethiopia's resettlement programme hides the poorest of the poor. *Journal of Refugee Studies*, 21(4), 517-536. doi.org/10.1093/jrs/fen041.
17. Horiuchi, Y. & Ono, Y. (2023). Susceptibility to threatening information and attitudes toward refugee resettlement: The case of Japan. *Journal of Peace Research*, 60(3), 459-473. doi.org/10.1177/00223433221079455.
18. Horst, C. (2006). Buufis amongst Somalis in Dadaab: The transnational and historical logics behind resettlement dreams. *Journal of Refugee Studies*, 19(2), 143-157. doi.org/10.1093/jrs/fej017.
19. Jamshed, A., Rana, I.A., McMillan, J.M. & Birkmann, J. (2019). Building community resilience in post-disaster resettlement in Pakistan. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment*. doi.org/10.1108/IJDRBE-06-2019-0039
20. Kia-Keating, M. & Ellis, B.H. (2007). Belonging and connection to school in resettlement: Young refugees, school belonging, and psychosocial adjustment. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 12(1), 29-43. doi.org/10.1177/1359104507071052.
21. Mathur, H.M. (2011). Social impact assessment: A tool for planning better resettlement. *Social Change*, 41(1), 97-120. doi:10.1177/004908571104100105
22. Milgroom, J. & Spierenburg, M. (2008). Induced volition: Resettlement from the Limpopo National Park, Mozambique. *Journal of Contemporary African Studies*, 26(4), 435-448. doi.org/10.1080/02589000802482021.

23. Murray, K.E. (2010). Sudanese perspectives on resettlement in Australia. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 4(1), 30-43. doi: <https://doi.org/10.1375/prp.4.1.30>.
24. Ndezi, T. (2009). The limit of community initiatives in addressing resettlement in Kurasini ward, Tanzania. *Environment and Urbanization*, 21(1), 77-88. doi: 10.1177/0956247809103005.
25. Patel, S., D'Cruz, C. & Burra, S. (2002). Beyond evictions in a global city: people-managed resettlement in Mumbai. *Environment and Urbanization*, 14(1), 159-172. doi.org/10.1177/095624780201400113
26. Peisker, V.C. & Tilbury, F. (2003). "Active" and "passive" resettlement: The influence of support services and refugees' own resources on resettlement style. *International Migration*, 41(5), 61-91. doi.org/10.1111/j.0020-7985.2003.00261
27. Peng, S., Shi, G. & Zhang, R. (2021). Social stability risk assessment: status, trends and prospects—a case of land acquisition and resettlement in the hydropower sector. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 39(5), 379-395. doi:10.1080/14615517.2019.1706386
28. Portal of Management and Planning Organization. (2022). Available at: <https://www.mporg.ir/home>.
29. Pormon, M.M.M., Yee, D.K.P. & Gerona, C.K.O. (2023). Households condition and satisfaction towards post-disaster resettlement: The case of typhoon Haiyan resettlement areas in Tacloban City. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 91, 103681. doi.org/10.1016/j.ijdr.2023.103681
30. Rahmati, A.R. & Nazarian, A. (2011). Socio-Economic and environmental impact of the resident area inforce to move due to dams construction: Case study dam, Gotvand Olia on the river of Karoon. *Environmental Research*, 1(2), 53-66. [In Persian]
31. Schmidt-Soltau, K. (2003). Conservation-related resettlement in Central Africa: Environmental and social risks. *Development and change*, 34(3), 525-551. doi.org/10.1111/1467-7660.00317.
32. Slavko, B., Glavatskiy, K. & Prokopenko, M. (2019). Dynamic resettlement as a mechanism of phase transitions in urban configurations. *Physical Review E*, 99(4), 042143.
33. Statistical yearbook of Iran. (2021). Statistical Center of Iran.
34. Suto, M. (2009). Compromised careers: The occupational transition of immigration and resettlement. *Work*, 32(4), 417-429. doi:10.3233/WOR-2009-0853.
35. Swing, W.L. (2017). Practical considerations for effective resettlement. *Forced Migration Review*, (54), 4-6.

36. The un refugee agency. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>
37. Van Selm, J. (2004). The Strategic use of resettlement: Changing the face of protection?. *Refuge*, 22, 39.
38. Wang, Z. (2022). Life After Resettlement in urban China: State-led community building as a reterritorialization strategy. *International Journal of Urban and Regional Research*, 46(3), 424-440. doi.org/10.1111/1468-2427.13078.
39. Wilmsen, B. & Wang, M. (2015). Voluntary and involuntary resettlement in China: A false dichotomy?. *Development in Practice*, 25(5), 612-627. doi:10.1080/09614524.2015.1051947.
40. Woube, M. (2005). Effects of resettlement schemes on the biophysical and human environments: The case of the Gambela region, Ethiopia. Florida: Universal Punlishers Boca Raton.
41. Zhou, L., Zhu, D. & Shen, W. (2022). Social stability risk assessment of disaster-preventive migration in ethnic minority areas of southwest China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(10), 6192. doi.org/10.3390/ijerph19106192.

